

Den Haag

Datum

21 februari 2023

**BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE
VRAGEN****Onderwerp**

Antwoord van het college op de vragen van de raadsleden de dames Holman, Arp, Baboeram, Klokkenburg-Reedeker en Mostert en de heren Van Esch en Smit, luidend: 'Bestaanszekerheid voor jongeren in de bijstand'

Ons kenmerk

SZW/10449551
RIS313826

De raadsleden de dames Holman, Arp, Baboeram, Klokkenburg-Reedeker en Mostert en de heren Van Esch en Smit hebben op 28 november 2022 een brief met daarin vijftien vragen aan de voorzitter van de gemeenteraad gericht.

Overeenkomstig artikel 30 van het reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad, beantwoordt het college deze vragen als volgt.

De Nationale ombudsman heeft recent onderzoek gedaan naar de knelpunten van jongeren in de bijstand van 18 tot 21 jaar. In het rapport 'Watertrappelen in de bijstand' doet de ombudsman aanbevelingen om jongeren meer bestaanszekerheid te bieden. In december 2021 hebben de raadsleden Holman en Arp schriftelijke vragen gesteld over initiatieven in Utrecht die nu ook terugkomen in de aanbevelingen van de Nationale ombudsman, zoals het schrappen van de zoektermijn en het makkelijker maken om bij te verdienen in de bijstand ('Schrapp regels Participatiewet voor jongeren', RIS310967).

Zoektermijn

De Nationale ombudsman is voorstander van het niet toepassen van de zoektermijn van 4 weken voor (tenminste) jongeren tot 21 jaar. Reden daarvoor is dat uit het onderzoek blijkt dat de toepassing van de verplichte zoektermijn naar werk vaak leidt tot (grotere) financiële problemen, maar ook dat jongeren uit beeld raken.

Uit de antwoorden op de eerdere schriftelijke vragen, en uit het daaropvolgende debat, bleek dat Den Haag maatwerk toepast en in tegenstelling tot sommige andere gemeenten aan het begin van de zoektermijn al met jongeren in gesprek gaat. Voor Utrecht was de aanleiding van het schrappen van de zoektermijn op het moment dat bleek dat vrijwel alle jongeren die een bijstandsuitkering aanvragen kwetsbaar zijn en een hulpvraag hebben.

Een andere reden voor de roep tot het afschaffen van de zoektermijn is dat jongeren niet altijd weten dat de zoektermijn buiten beschouwing gelaten kan worden. Zij zullen hier zelf dus ook niet naar vragen. Jongeren vragen vaak alleen bij acute financiële nood een bijstandsuitkering aan. Het bestaan van de zoektermijn op zichzelf vormt dus een drempel en zorgt ervoor dat jongeren buiten beeld blijven of te laat bij de gemeente komen voor hulp. Ondanks dat in Den Haag bij aanvang van de zoektermijn al met jongeren wordt gesproken, blijft deze drempel dus bestaan.

1. *Kan het college aangeven hoeveel jongeren tussen de 18 en 21 jaar, en tussen 22 en 27 jaar een bijstandsuitkering hebben aangevraagd, en bij hoeveel jongeren is afgezien van het toepassen van de zoektermijn (in 2020 en 2021, en zo mogelijk in 2022 tot nu toe)?*

Aantal aanvragen bijstandsuitkeringen 18 t/m 20 jaar: 786 (2020), 475 (2021) en 342 (2022).

Aantal aanvragen bijstandsuitkeringen 21 t/m 26 jaar: 2518 (2020), 1366 (2021) en 928 (2022).

Het afzien van de zoektermijn wordt niet geregistreerd. De zoektermijn wordt in principe bij iedereen toegepast, uitzondering hierop zijn statushouders. Wel hanteren we maatwerk voor jongeren, zie vraag 2.

2. *Hoe komt het eventueel afzien van de zoektermijn ter sprake in het gesprek met de jongere? Worden jongeren hier actief op gewezen dat dit een mogelijkheid is, of gebeurt dit op basis van een inschatting van de (bijstands)consulent?*

In het gesprek met een jongere wordt de persoonlijke situatie besproken. Afhankelijk van zijn of haar situatie wordt hulp en ondersteuning op maat geboden en wordt de zoekperiode inhoudelijk aangepast. We hanteren in Den Haag maatwerk: jongeren die kwetsbaar zijn op diverse gebieden en geldnood hebben, krijgen financiële ondersteuning.

3. *Is het mogelijk om op de website van de gemeente¹ in ieder geval toe te voegen dat er een gesprek plaatsvindt met de jongere over de persoonlijke situatie, en dat het afzien van de zoektermijn bij acute financiële nood of om andere redenen tot de mogelijkheid behoort?*

Dit is mogelijk. Het college vult deze informatie op de website aan.

4. *Erkent het college dat het bestaan van de zoektermijn op zichzelf al een drempel vormt voor jongeren om een bijstandsuitkering aan te vragen, waardoor een kwetsbare jongere mogelijk in grotere (financiële) problemen kan raken?*

Ja, het college vindt de wettelijke zoektermijn een drempel. Dit is bij het Rijk aangekaart. De zoektermijn wordt aangepast in de wet. Zie antwoord bij vraag 6.

5. *Geeft het onderzoek van de Nationale ombudsman het college nieuwe inzichten over het niet langer toepassen van de zoektermijn, zoals de gemeente Utrecht doet?*

De Haagse werkwijze sluit aan bij de inzichten van het onderzoek van de Nationale Ombudsman en de wettelijke mogelijkheden.

6. *Is het college bereid om de zoektermijn voor jongeren tot 27 jaar, maar tenminste voor jongeren tot 21 jaar, te schrappen?*

Het college acht het niet nodig om de zoektermijn voor alle jongeren standaard te schrappen. De zoektermijn is bedoeld om jongeren aan te sporen terug naar school te gaan of aan het werk. Voor een deel van de jongeren is dit niet mogelijk. Hiervoor wordt de zoekperiode niet toegepast. We passen voor iedereen maatwerk toe, waarbij het belang van de jongeren altijd centraal staat.

¹ Bijvoorbeeld hier: <https://www.denhaag.nl/nl/werk-bijstand-en-uitkering/uitkering-of-bijstand/uitkering-of-bijstand-aanvragen/aanvragen-bijstand-18-tot-en-met-26-jaar-1.htm>

Op 28 november heeft minister Schouten in een Kamerbrief de stand van zaken gedeeld omtrent de maatregelen om de Participatiewet in balans te brengen (zie: [kamerbrief-stand-van-zaken-participatiewet-in-balans.pdf](#)). Een van de maatregelen is dat er een 'kan'-bepaling wordt geïntroduceerd voor de vierweken zoektermijn, waardoor het voor gemeenten mogelijk wordt gemaakt om maatwerk toe te passen. In Den Haag doen we dit al. Met ingang van 1 juli 2023 wordt door het wetsvoorstel Breed Offensief, de zoekperiode niet meer toegepast voor jongeren met een beperking.

Jongerennorm

De Nationale ombudsman reflecteert in het onderzoek ook op de jongerennorm in de bijstand. Voor jongeren (zowel inwonend als uitwonend) tussen de 18 en 21 jaar geldt een lagere bijstandsnorm, namelijk €258,42. Van ouders wordt verwacht dat zij de jongere ondersteunen, maar ouders zijn hiertoe niet altijd in staat, of zijn niet in beeld. Wanneer de ouders niet of onvoldoende steun kunnen bieden, schiet de jongerennorm tekort.

De gemeente moet op grond van de Participatiewet bijdragen aan de noodzakelijke kosten van het bestaan van de jongere. De Nationale ombudsman concludeert dat gemeenten de jongerennorm niet altijd voldoende aanvullen vanuit de bijzondere bijstand. Bovendien zijn er grote verschillen tussen gemeenten: sommigen hanteren de bijstandsnorm van een jongere van 21 jaar (€1046,72), anderen hanteren een jongerentoeslag met een maximale hoogte, enzovoorts.

Bovendien blijkt uit het onderzoek dat gemeenten weinig maatwerk toepassen vanuit de algemene bijstand, en dat er grote verschillen zijn tussen en zelfs binnen gemeenten. Daarom pleit de Nationale ombudsman voor harmonisatie om meer rechtszekerheid te bieden. De staatssecretaris van SZW, VNG en Divosa hebben als aanzet hiertoe in 2020 een rekentool ontwikkeld met standaardbedragen om het toepassen van maatwerk voor gemeenten makkelijker te maken voor uitwonende jongeren tussen de 18 en 21 jaar.

7. *Welke inkomenssteun biedt het college aan jongeren boven op de jongerennorm wanneer ouders niet in beeld zijn of niet in staat zijn om de jongere te ondersteunen? Werken we in Den Haag bijvoorbeeld met een bepaalde (hogere) bijstandsnorm, of toeslagen met een maximale hoogte?*

In Den Haag geven we aan jongeren waarvan ouders niet in beeld zijn of niet in staat om de jongeren te ondersteunen een aanvulling op de jongerennorm (€ 295,20). Deze aanvulling bedraagt € 556,21 en betekent in ieder geval een uitkering van € 851,41. Dit bedrag kan extra aangevuld worden als er bijvoorbeeld hoge woonlasten zijn, zodat de jongere rond kan komen. Dit is maatwerk. Voor dak- en thuisloze jongeren hebben we sinds 2021 het project stabiel inkomen (RIS312662), waarbij de deelnemers aan dit project de bijstandsnorm voor een 21- jarige ontvangen van € 1.195,66.

8. *Maakt het college gebruik van deze rekentool, of op welke andere wijze wordt de inkomenssteun voor de jongere berekend?*

In Den Haag wordt deze rekentool niet gebruikt. We gebruiken een eigen normenlijst waarin de aanvulling, zoals in het antwoord op vraag 7, is opgenomen. Deze norm wordt gebruikt, omdat bij de aanvullende bijstand die het college verstrekt aan jongeren tot 21 jaar rekening wordt gehouden met het wettelijk minimumjeugdloon van een 18- jarige. Als de aanvulling niet toereikend is vullen we, afhankelijk van de uitgaven, aan tot maximaal de bijstandsnorm voor een 21- jarige.

9. *Herkent het college het beeld dat er relatief weinig maatwerk wordt toegepast t.a.v. de jongerennorm? Zijn hier cijfers over bekend?*

Het college herkent dit beeld niet. In 2020 is bij 325 jongeren maatwerk toegepast ten aanzien van de jongerennorm. In 2021 bij 264 jongeren en in 2022 bij 195 jongeren. In Den Haag doen we meer dan het geschetste beeld uit het onderzoek van de Nationale Ombudsman. Jongeren van 18, 19 en 20 krijgen een toereikend inkomen in Den Haag.

Bijverdienen in de bijstand

Uit het onderzoek blijkt dat jongeren in de bijstand die (deeltijd of flexibel) bijverdienen veel onzekerheid en stress ervaren door de onzekerheid van hun inkomen, en dat werken niet loont. De huidige praktijk is niet motiverend voor jongeren om aan het werk te gaan, terwijl werkervaring juist voor jongeren belangrijk is.

Wanneer de jongere een deeltijd- of flexibele baan heeft, vult de gemeente dit aan tot het geldende sociaal minimum. Daarnaast ontvangt de jongere toeslagen. In de praktijk leidt dit tot problemen. De inkomsten worden op verschillende momenten uitbetaald, waardoor het meestal even duurt voordat kan worden vastgesteld waar de jongere recht op heeft. De aanvullende bijstandsuitkering wordt pas uitbetaald wanneer de gemeente de loonstrook van de jongere heeft ontvangen. Uit onderzoek van Divosa blijkt dat meer dan de helft van de bijstandsgerechtigden de uitkering niet op tijd uitbetaald krijgt om vaste lasten te kunnen betalen. Bovendien moet door de uiteindelijke (en onzekere) berekening een deel van de uitkering worden terugbetaald.

Het tweede punt is dat werken niet loont. Er is geen inkomstenvrijlating, waardoor inkomsten uit werk volledig worden afgetrokken van de uitkering. In de eerdergenoemde schriftelijke vragen is hier ook naar gevraagd. In de beantwoording werd gesteld dat de inkomstenvrijlating voor jongeren leidt tot een onrechtmatige toepassing van de Participatiewet. Toch verwijst de Nationale ombudsman wel naar deze proef, net als in Amsterdam, waar wel de inkomstenvrijlating wordt toegepast waardoor jongeren meer geld overhouden van hun werk.

10. *Herkent het college het beeld dat wanneer de jongere deeltijd of flexibel werkt, de uiteindelijke berekening en uitbetaling van de uitkering pas laat plaatsvindt en dit voor onzekerheid en stress zorgt?*

Ja, het college herkent dit beeld.

11. *Geeft het onderzoek van de Nationale ombudsman aanleiding om het beleid ten aanzien van de berekening en uitbetaling tegen het licht te houden? Welke mogelijkheden ziet het college om dit te verbeteren?*

Het college herkent de problemen rondom het aanleveren van de loonstrook en de verrekening en uitbetaling, waardoor jongeren soms te weinig geld hebben op het moment dat de vaste lasten betaald moeten worden. Daarom zijn we in Den Haag al bezig om de dienstverlening rondom inkomstenverrekening te verbeteren. Zo wordt er tijdens een gesprek bekeken op welke manier er verrekend wordt passend bij de persoonlijke situatie. Daarnaast is in de herziening van de Participatiewet één van de korte termijn maatregelen om inkomsten automatisch te verrekenen aan de hand van gegevens uit de polis administratie. Hierdoor kunnen inkomsten met de bijstand worden verrekend zonder dat mensen elke maand hun loonstrook hoeven in te leveren.

Dit sluit aan bij de wens van het college om onzekerheid en stress weg te nemen.

12. *Is het college bereid om in navolging van Utrecht en Amsterdam een proef te starten met een inkomstenvrijlating voor jongeren in de bijstand, aangezien dit wel rechtmatig blijkt te kunnen? Zo nee, waarom niet?*

Nee, omdat bij de meeste jongeren de focus primair moet liggen op het benutten van de mogelijkheden op onderwijs, waaronder het behalen van een startkwalificatie. Dus niet op het aanvragen van een bijstandsuitkering. Er is echter een groep jongeren waarvoor dit niet mogelijk is. Hierbij kan gedacht worden aan jongeren die te maken hebben met multi-problematiek waarbij het niet lukt om een startkwalificatie te behalen maar die wel parttime kunnen werken. Voor deze groep kan de vrijlating een goed instrument zijn. Minister Schouten wil daarom gemeenten de mogelijkheid bieden om de vrijlating ook voor jongeren tot 27 jaar in te zetten. Dit wordt nog verder uitgewerkt. Het college zal de inkomstenvrijlating toepassen voor jongeren zodra dit wettelijk geregeld is.

Jongeren tot 27 jaar zijn tot nu toe wettelijk uitgesloten van de vrijlatingen, met uitzondering van jongeren met een medische urenbeperking. En per 1 januari 2023 (wetsvoorstel Breed Offensief) komt een nieuwe vrijlating erbij voor mensen met een arbeidsbeperking die met loonkostensubsidie werken en daarnaast aanvullende bijstand ontvangen. Deze geldt ook voor jongeren tot 27 jaar.

In de antwoorden op de eerdere schriftelijke vragen stelt het college dat alle mogelijkheden voor het (meer) bijverdienen in de bijstand in kaart wordt gebracht (niet enkel voor jongeren).

13. *Wat is hier de stand van zaken van? Kan het college aangeven wat tot nu toe in kaart is gebracht, of hoe en wanneer de raad hierover wordt geïnformeerd?*

Het college heeft richting het Rijk ingezet op het verruimen van de bijverdiengrenzen in de bijstand. Dit is één van de maatregelen die minister Schouten onlangs aan de Kamer heeft gepresenteerd. Hierdoor wordt werken voor mensen lonend en worden mensen gestimuleerd om (meer) te werken. In de Kamerbrief is de stand van zaken hierover opgenomen. De verwachting is dat per 1 januari 2024 deze nieuwe regels in werking treden. Het college wil deze wetswijzigingen afwachten.

Praktische problemen

Tot slot analyseert de Nationale ombudsman een aantal praktische problemen. De weg naar een bijstandsprocedure is vaak te ingewikkeld voor jongeren en de drempel om financiële hulp te vragen is hoog. Brieven van de overheid en informatie op websites is vaak moeilijk te begrijpen. De begeleiding sluit niet altijd aan bij de behoefte van jongeren, en de combinatie van scholing en bijstand levert problemen op, omdat werk voorop staat.

Veel van deze knelpunten lijken in Den Haag ondervangen te worden door het Jongerenpunt070. Toch resteert nog een aantal vragen.

14. *Wordt de informatie op de website en brieven van de gemeente over een bijstandsuitkering getoetst op begrijpelijkheid, specifiek voor jongeren? Bijvoorbeeld door ze voor te leggen aan een panel uit de doelgroep?*

De informatie op de website en brieven van de gemeente over een bijstandsuitkering worden altijd getoetst op begrijpelijkheid voor inwoners door communicatieprofessionals. Bij verbetertrajecten of nieuwe regelingen worden de teksten voorgelegd aan de doelgroep en ook aan partijen uit de cliëntenraad.

15. *Kan op de pagina over het aanvragen van een bijstandsuitkering voor jongeren ook verwezen worden naar het Jongerenpunt070? Wanneer en op welke manier worden jongeren überhaupt doorverwezen naar het Jongerenpunt070?*

Het college zal op de pagina over het aanvragen van een bijstandsuitkering voor jongeren verwijzen naar het Jongerenpunt070. Op onze website is ook informatie te vinden over het Jongerenpunt070 voor jongeren die hulp nodig hebben bij werken of leren, dus ook voor jongeren die geen recht hebben op een bijstandsuitkering. Verder worden jongeren door organisaties en partners op wijkniveau verwezen naar het jongerenpunt070. Jongerenpunt070 maakt ook gebruik van sociale media.

Het college van burgemeester en wethouders,
de secretaris, de burgemeester,

Ilma Merx

Jan van Zanen